

теризує підприємство як інноваційно-активне. У той же час різні види інноваційної діяльності можуть забезпечувати різні результати. Це залежить як від ситуації на ринку та всередині підприємства, так і від того, яка частина інноваційного процесу була виконана безпосередньо підприємством-новатором.

Основою забезпечення конкурентоспроможності інноваційного підприємства є повнота реалізації ним інноваційного процесу. Заглиблення підприємства у здійснення всього комплексу заходів, від проведення пошукових науково-дослідних та експериментальних робіт до робіт по підготовці підприємства до інноваційних змін, дозволяє отримати конкурентні переваги, які будуть забезпечувати підвищення ефективності його діяльності у довгостроковій перспективі. Приналежність підприємства (фактична чи запланована в результаті реалізації певних інноваційних заходів) до вищих рівнів інноваційної активності свідчить про обрання ефективної стратегії його розвитку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Карпіщенко О.О. Методичні основи формування ефективного організаційного забезпечення інноваційного розвитку підприємства. / О.О. Карпіщенко. // Механізм регулювання економіки. – 2009. – № 3, Т. 1. – С. 212–221.
2. Левицька С.О. Інноваційна діяльність підприємств України: оцінка, проблеми, перспективи інноваційного розвитку [Електронний ресурс]. / С.О. Левицька, О.О. Левицька. // Innovatio press. – Режим доступу : <http://wydawnictwo.wsei.lublin.pl/files/029-050%20Swietlana%20O.%20Lewyc%ka,%20Innovacijna....pdf>.
3. Lewyc%ka,%20Innovacijna....pdf.
4. Скрипко Т.О. Інноваційний менеджмент: підручник. / Т.О. Скрипко – К. : Знання, 2011. – 423 с.
5. Харів П.С. Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів: монографія. / П.С. Харів. – Тернопіль : Економічна думка, 2003. – 326 с.
6. Федулова І.В. Дослідження інноваційної активності промислового підприємства. / І.В. Федулова. // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2011. – Вип. 26. – С. 121–127.
7. Иващенко Н.П. Инновационный процесс и формы коммерциализации новшеств [Электронный ресурс]. / Н.П. Иващенко, С.А. Денисова. // Общеуниверситетский проект: «Подготовка молодежи для предпринимательской деятельности». – 2011. – Режим доступа к источнику : http://www.msu.ru/projects/amv/h6_1_6_1.html.
9. МакГрет Р. П'ять способів зруйнувати інноваційний процес [Електронний ресурс]. / Рита МакГрет. // Innovations. – 2012. – Режим доступу: <http://innovations.com.ua/ua/blogs/finance/18121/p-yat-sposobiv-zrujnuvati-innovacijnij-proces>.
10. Саенко М.Г. Стратегія підприємства: підручник. / М.Г. Саенко. – Тернопіль: «Економічна думка». – 2006. – 390 с.
11. Про інноваційну діяльність [Електронний ресурс]: Закон України від 04.07.2002 № 40 ІV: редакція від 05.12.2012. // Відомості Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
12. Обстеження інноваційної діяльності в економіці України за період 2010–2012 рр. (за міжнародною методологією). // Державна служба статистики України. – 2013. – Експрес-випуск № 05.3 11/69. – 6 с.
13. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: статистичний збірник. / К. : Державна служба статистики України, 2013. – 287 с.
14. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: статистичний збірник. / К. : ДП «Інформаційно-видавничий центр Держстату України», 2012. – 305 с.
15. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: статистичний збірник. / К. : Державний комітет статистики України, 2010. – 347 с.
16. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: статистичний збірник. / К. : ДП «Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України», 2008. – 361 с.

УДК 388.22.021.1

Суворова І.М.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту
Національного авіаційного університету*

ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛІНГУ НА СУЧАСНИХ АВІАТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

У статті розглянуто основні підходи до визначення терміну «контролінг», визначено місце контролінгу в організації управління сучасним авіатранспортним підприємством, досліджено принципи управління та принципи функціонування системи контролінгу в авіакомпанії, виявлено головні чинники організації контролінгу з урахуванням основних напрямів управління сучасним авіатранспортним підприємством.

Ключові слова: контролінг, контроль, організація контролінгу, служба контролінгу, авіатранспортні підприємства.

Суворова И.Н. ОРГАНИЗАЦИЯ КОНТРОЛЛИНГА НА СОВРЕМЕННЫХ АВИАТРАНСПОРТНЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

В статье рассмотрены основные подходы к определению термина «контроллинг», определено место контроллинга в организации управления современным авиатранспортным предприятием, исследованы принципы управления и принципы функционирования системы контроллинга в авиакомпании, выявлены основные факторы организации контроллинга с учетом основных направлений управления современным авиатранспортным предприятием.

Ключевые слова: контроллинг, контроль, организация контроллинга, служба контроллинга, авиатранспортные предприятия.

Suvorova I.M. CONTROLLING ORGANIZATION IN MODERN AIR TRANSPORT ENTERPRISES

This paper reviews the main approaches to the definition of «controlling» the place of management in controlling modern air transport enterprise, Principles of Management and Principles of controlling the airline revealed the main factors controlling organization with the main areas of modern air enterprise management.

Keywords: controlling, monitoring, controlling organization, service controlling air transport enterprise.

Постановка проблеми. В сучасних умовах господарювання найбільш актуальним завданням, яке постає перед авіатранспортним підприємством, є

створення таких проактивних систем та методів управління, які, в свою чергу, змогли б вирішувати базові проблеми його управління та розвитку. За-

значимо, що одним із головних напрямів зростання ефективності діяльності авіатранспортного підприємства, яке, на жаль, діє в умовах нестабільного зовнішнього середовища, є організація контролінгу, який являє собою той новий тип системного мислення керівництва авіаційного підприємства на основі інтеграції наукових концепцій та господарської практики.

Аналіз досліджень і публікації. Вагомий внесок у розвиток наукової думки про теоретичне та практичне застосування контролінгу зробили такі вітчизняні та закордонні вчені: К. Альберт, Е. Аткинсон, С. Ананькіна, А. Аксеєнко, К. Амрайн, Р. Банкер, Л. Блетс, Н. Базадзе, Я. Вебер, М. Веттер, В. Верещакін, Ф. Вайз, С. Гудмен, Д. Гулін, Н. Гуляєва, І. Давидович, О. Демінг, Е. Демінг, Л. Давидов, М. Давидов, А. Дайле, П. Дженстер, П. Друкер, Д. Дерлоу, К. Друрі, Л. Жданова, Т. Журба, В. Іонов, С. Ільїна, К. Ісакова, В. Івашкевич, С. Івахненков, Р. Каплан, К. Келлер, С. Ковальов, А. Карминський, Д. Лозовицький, Т. Лев, О. Максименко, О. Меліх, З. Мінаєв, Г. Мінцберг, Р. Манн, Е. Майєр, Д. Міддлтон, Д. Нортон, Н. Оленєв, П. Ореховський, Н. Ольве, Л. Омелянович, С. Петренко, О. Портна, А. Примак, Б. Петі, Ж. Рой, А. Стрікленд, М. Сіроштан, М. Стецько, С. Смірнов, Г. Саймон, Т. Скоун, А. Ткаченко, О. Терещенко, К. Татеїсі, В. Томпсон, З. Уткін, С. Фалько, А. Філіпенко, В. Фальцман, Х. Фольмут, Д. Фостер, К. Фінк, К. Ферріс, Д. Хан, Б. Хендерсон, Я. Хоуп, П. Хорват, М. Хаузер, Д. Хассі, Я. Чемпі, Т. Шишкова, М. Янг, А. Яругова, Ю. Яковлев та інші.

Проте практичний аспект організації контролінгу на сучасних авіатранспортних підприємствах є недостатньо досліджений.

Постановкою задачі є дослідження сучасних підходів до трактування поняття контролінгу та визначення його місця в організації управління сучасним авіатранспортним підприємством. У рамках поставленої задачі були сформульовані дослідження, які полягають: дослідити основні трактування поняття контролінгу з різних позицій дослідників; сформулювати найбільш прийнятне його визначення в системі управління авіатранспортним підприємством, визначити необхідність контролінгу на сучасних авіатранспортних підприємствах; дослідити принципи управління та принципи функціонування системи контролінгу в авіакомпанії, а також виявити головні чинники організації контролінгу з урахуванням основних напрямів управління сучасним авіатранспортним підприємством.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних ринкових умовах господарювання дедалі більше є актуальним зростання значення функції контролю. Контроль стає все більш необхідним для усунення невизначеності інформації про ситуацію, що склалась на авіатранспортному підприємстві, для пов'язаних з цією невизначеністю кризових ситуацій, і, нарешті, для забезпечення та постійного підтримання умов успішної діяльності авіакомпанії. Найбільш досконалою формою організації контролю в сучасній авіакомпанії є запровадження контролінгу як функціонально-відокремленого напрямку економічної роботи.

Контролінг в авіакомпанії – це, перш за все, така система, яка прагне досягти кінцевої мети. Між контролем та контролінгом існує ціла низка відмінностей (табл. 1). Контроль спрямований на минуле, а саме: на виявлення помилок, відхилень, прорахунків і проблем. Контролінг – це управління майбутнім

для забезпечення тривалого та стабільного функціонування авіатранспортного підприємства.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика контролю і контролінгу [8]

Контроль	Контролінг
Стандартизовані процедури	Більш гнучкі системи обліку
Забезпечення оперативної прибутковості, ліквідності	Підтримання стратегічного потенціалу
Оцінка ефективності окремих функцій і робіт	Оцінка ходу реалізації стратегії, досяжність місії
Оцінка вже доконаних фактів	Націленість на перспективу
Оптимізація співвідношення «витрати – прибуток»	Забезпечення виживання підприємства, рух до стратегічної мети розвитку
Фіксування минулих фактів	Випереджаючий контроль
Контроль кінцевих результатів	Оперативність
Контроль за діяльністю в рамках заданої системи координат	Контроль за системою координат

Координуючи, інтегруючи та спрямовуючи діяльність усієї системи управління авіатранспортним підприємством на досягнення поставлених цілей, контролінг виконує функцію «управління управлінням» і являє собою: синтез планування, обліку, контролю, економічного аналізу, організації інформаційних потоків тощо. Перебуваючи на перетині обліку, аналізу, інформаційного забезпечення, контролю та координації, контролінг займає особливе місце в управлінні авіатранспортним підприємством: він пов'язує всі ці функції, інтегрує та координує їх. Контролінг не замінює собою управління підприємством, а лише переводить його на якісно новий рівень, тобто є своєрідним механізмом саморегулювання в авіакомпанії [1]. Підсумовуючи вищесказане, розглянемо визначення поняття «контролінг» з точки зору онтології (див. рис. 1).

Аналіз наведених визначень контролінгу свідчить про відсутність однозначного тлумачення цього поняття, але за останні роки спостерігається зближення поглядів на користь орієнтованої концепції контролінгу [17] та на її координацію.

В організації управління сучасним авіатранспортним підприємством, контролінг – це регулююча система менеджменту, до складу якої входить методична та інструментальна база, математико-аналітичний апарат моделювання і прогнозування для підтримки функцій менеджменту, оцінки ситуації, прийняття управлінських рішень, а також система підтримки прийняття рішень, орієнтованої на сукупність можливостей авіакомпанії, здатної адаптувати структуру системи управління підприємством до умов, що змінюються [2]. На думку автора, дане трактування терміну є найбільш точним та досить чітко окреслює місце контролінгу в системі управління авіатранспортним підприємством. Також слід зазначити, що саме контролінг є тією сучасною комплексною системою управління на авіатранспортному підприємстві, яка забезпечує інформаційно-аналітичну підтримку процесів прийняття рішень за допомогою управління: ризиками, системою показників, системою планування та системою менеджменту якості.

Контролінг є концепцією системного управління авіакомпанією, тому слід звертати увагу на головні чинники організації контролінгу (рис. 2).

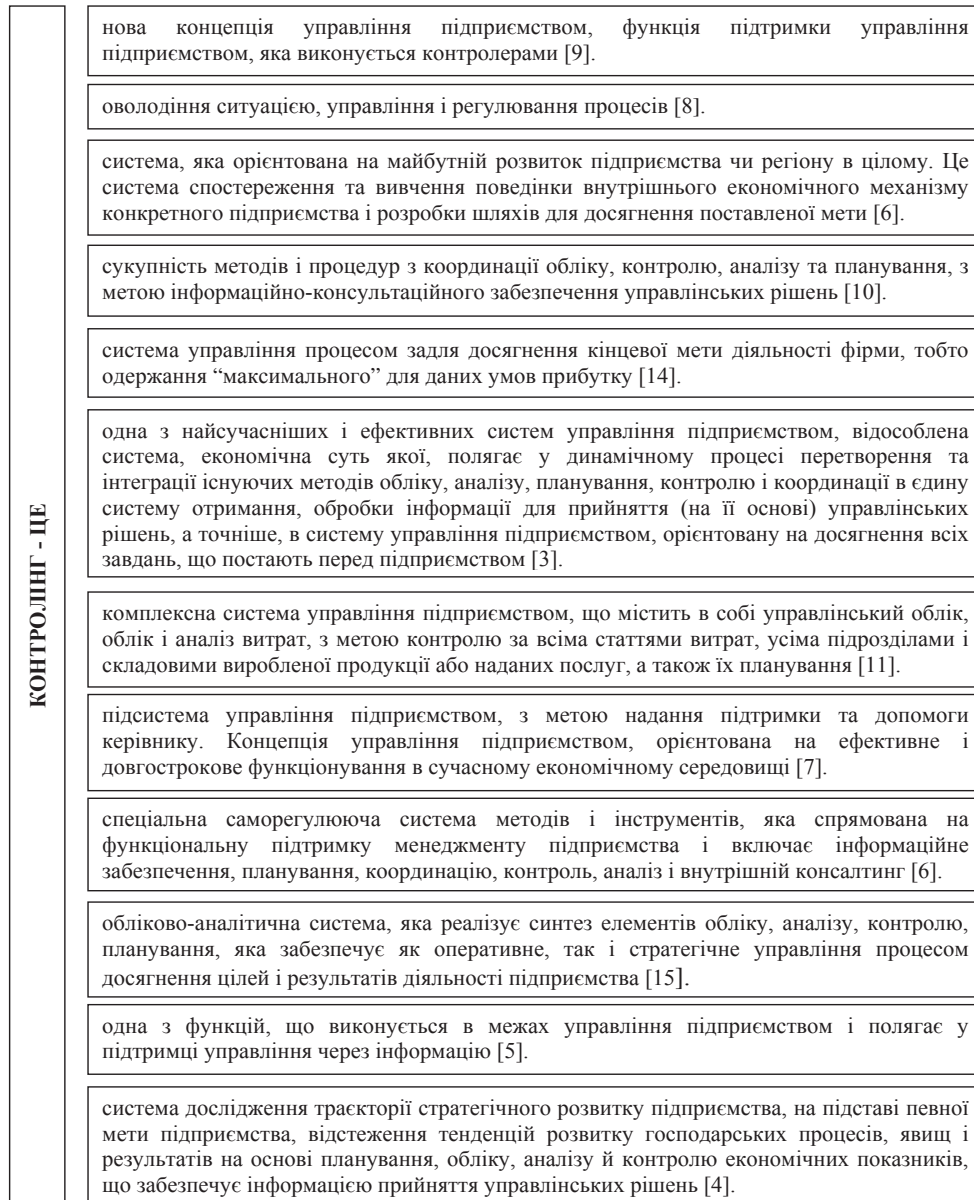

Рис. 1. Сутність поняття «контролінг» з різних позицій

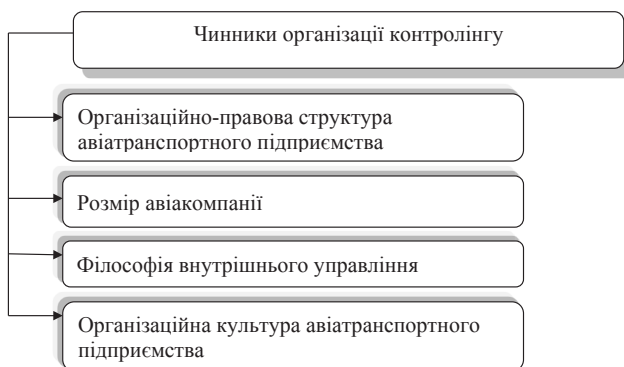

Рис. 2. Головні чинники організації контролінгу на авіатранспортному підприємстві

Головною метою сучасного контролінгу на авіатранспортному підприємстві є діагностування фактичного техніко-економічного і фінансового стану,

порівняння його з прогнозованим станом, виявлення тенденцій і закономірностей розвитку економіки авіакомпанії, у відповідності до головної мети, та попередження негативного впливу внутрішніх та зовнішніх факторів на фінансовий результат, а також положення на ринку авіаційних перевезень [6].

Доктор економічних наук, професор, провідний російський дослідник у сфері економіки, менеджменту та організації виробництва запропонував схему контролінгу як технології управління (рис. 3).

Рис. 3. Контролінг як технологія управління [16]

Рис. 4. Принципи управління та принципи функціонування системи контролінгу в авіакомпанії

Рис. 5. Необхідність контролінгу на сучасних авіатранспортних підприємствах

Отже, можна зазначити, що головною метою організації контролінгу на авіатранспортному підприємстві є, перш за все, орієнтація управлінського процесу на досягнення всіх цілей, які постають перед авіакомпанією.

Не менш важливими, при організації контролінгу на сучасному авіатранспортному підприємстві, є принципи управління та принципи функціонування, які, в свою чергу, сприятимуть підвищенню рівня конкурентоспроможності та підвищенню рівня якості управління авіакомпанією (рис. 4).

Слід погодитись із С. Матвеевим та В. Матвеевим, які зазначили практичну необхідність контролінгу в організації та констатували її в якості атрибуту «... при переході з експертного на аналітичний рівень, тобто коли ціна прийняття помилкових рішень

стає більшою, ніж вартість створення служби контролінгу...» [12, с. 31]. Саме впровадження та організації контролінгу на сучасних авіатранспортних підприємствах має практичну цінність, яка дає змогу підвищувати рівень процесів планування, контролю, обліку та аналізу, завдяки чому підвищиться якість управлінських рішень та ефективність системи управління в цілому.

Отже, для грамотної організації служби контролінгу на авіатранспортному підприємстві слід орієнтуватися на [13]:

1. Узгодження, управління та досягнення цілей у відповідності зі стратегією, що координуються на вищому рівні управління.

2. «Ефект компасу», який являє собою своєчасне отримання інформації стосовно економічних взаємозв'язків і резервів.

3. Служба контролінгу є самостійною, незалежною і нейтральною по відношенню до різних рівнів адміністративного управління авіакомпанією, на яких приймаються управлінські рішення.

Висновки. Організація контролінгу на сучасних авіатранспортних підприємствах являє собою той новий тип системного мислення керівництва на основі інтеграції наукових концепцій та господарської практики, і тому головною метою організації контролінгу в авіакомпанії, є, перш за все, орієнтація управлінського процесу на досягнення всіх цілей, які постають перед авіаційним підприємством.

Саме впровадження та організації контролінгу на сучасних авіатранспортних підприємствах має вагомий практичний цінність, яка дає змогу підвищувати рівень процесів планування, контролю, обліку та аналізу, завдяки чому має здатність підвищуватись якість управлінських рішень та ефективність системи управління в цілому.

Проведені дослідження щодо організації контролінгу на сучасних авіатранспортних підприємствах є підґрунтям для подальших наукових досліджень стосовно формування системи контролінгу в авіакомпанії.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Анискин Ю.П. Планирование и контроллинг: учеб. пособ. / Ю.П. Анискин, А.М. Павлова. – М.: Омега-Л, 2003. – 280 с.
2. Варфоломеева К.О. Сутність і значення інформаційного потенціалу контролінгу в системі управління підприємством / К.О. Варфоломеева // Вісник ЖДТУ. – 2010. – № 3 (53). – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_gum/Vzhdtu_econ/2010_3_3/7.pdf.
3. Воляник Г.М. Контролінг у системі управління підприємством / Г.М. Воляник, Н.С. Марушко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.4. – С. 151–155.
4. Давидович І.Є. Контролінг / І.Є. Давидович. – К.: Центр навчальної літератури, 2008. – 552 с.
5. Дли М.И. Контроллинг процессов энергосбережения на региональном уровне / М.И. Дли, С.А. Михайлов, А.А. Балябина // Контроллинг. – 2010. – № 2 (35). – С. 74–79.

6. Зоріна О.А. Місце контролінгу в системі управління підприємством / О.А. Зоріна // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2010. – № 2(49). – С. 59–66.
7. Івата В.В. Контролінг у системі управління підприємством / В. В. Івата // Проблеми системного підходу в економіці. – 2009. – № 3. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/e-journals/PSPE/2009_3/Ivata_309.htm.
8. Карминский А.М. Контроллинг: учеб. пособ / А.М. Карминский: под ред. А.М. Карминского, С.Г. Фалько. – М. : Финансы и статистика, 2006. – 336 с.
9. Карминский А.М. Контроллинг / А.М. Карминский, С.Г. Фалько. – М. : Финансы и статистика, 2006. – 171 с.
10. Калайтан Т.В. Проблеми термінології / Т.В. Калайтан // Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VIca/Ekon/2009_30/11.pdf.
11. Криворотько І.О. Контролінг у системі управління підприємством і прийняття управлінських рішень / І.О. Криворотько // – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_ep/2009_7/files/EC709_26.pdf.
12. Матвеев С. «Концептуальная карта» контроллинга / С. Матвеев, В. Матвеев // Экономика и жизнь. – 2006. – № 39. – С. 31.
13. Майер Э. Контроллинг как система мышления и управления / Э Майер. – М. : Финансы и статистика, 1993. – 96 с.
14. Папінко В. Розвиток контролінгу як об'єктивна необхідність вдосконалення управління / В. Папінко // Наукові записки. – 2006. – Вип. 15. – Режим доступу : http://www.library.tane.edu.ua/images/nauk_vydannya/ XV3ZmQ. pdf.
15. Сухарева Л.А. Контроллинг – основа управления бизнесом / Л.А. Сухарева, С.Н. Петренко. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2002. – 208 с.
16. Фалько С. Контроллинг в России / С. Фалько, К. Рассель, Л. Левин // Режим доступу : www.cfin.ru/controlling/control.
17. Ярошук С. Роль концепції «контролінгу» в процесі управління підприємством / Ярошук С. // Режим доступу : http://www.library.tane.edu.ua/images/nauk_vydannya/VMtdcd.pdf.

УДК 331.2

Сукач О.О.

*аспірант кафедри економіки підприємства
Одеського національного економічного університету*

ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ПОКАЗНИКА ЗАРПЛАТОВІДДАЧІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В статті викладено наукові підходи щодо оцінки зарплатовіддачі на підприємстві. Обґрунтовано, що даний економічний показник прямо впливає на підвищення продуктивності праці. Наведена авторська індексна мультиплікативна факторна модель зарплатовіддачі. В результаті дослідження зроблено висновок, що зростання питомої ваги основної заробітної плати покращує ефективність витрат на оплату праці.

Ключові слова: зарплатовіддача, фонд оплати праці, основна заробітна плата, витрати на оплату праці, продуктивність праці.

Сукач О.А. ФАКТОРНЫЙ АНАЛИЗ ПОКАЗАТЕЛЯ ЗАРПЛАТООТДАЧИ НА ПРЕДПРИЯТИИ

В статье изложены научные подходы к оценке зарплатоотдачи на предприятии. Обосновано, что данный экономический показатель прямо влияет на повышение производительности труда. Приведена авторская индексная мультипликативная факторная модель зарплатоотдачи. В результате исследования сделан вывод, что рост удельного веса основной заработной платы улучшает эффективность затрат на оплату труда.

Ключевые слова: зарплатоотдача, фонд оплаты труда, основная заработная плата, расходы на оплату труда, производительность труда.

Sukach O.O. FACTOR ANALYSIS OF OUTPUT-WAGES RATIO AT ENTERPRISE

Scientific approaches to assessment of the output-wages ratio at enterprise are described in the article. It was found out, that this economic indicator direct influences at increasing labour productivity. An author's index multiplicative factor model of output-wages ratio are presented. From the results it is concluded, that increasing of the basic wage share improves the labour costs efficiency.

Keywords: output-wages ratio, payroll, basic wages, labor costs, labor productivity.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Українські підприємства, перебуваючи в умовах трансформаційних перетворень, потребують удосконалення оцінки ефективності економічних ресурсів, необхідних для забезпечення безперервного виробничого процесу. Якщо раніше перед керівництвом поставало першочерговим завданням дослідження ефективності використання основних виробничих фондів та матеріальних витрат, то сьогодні для підтримки конкурентного статусу підприємству вкрай необхідно забезпечити виробництво кваліфікованою робочою силою. Таким чином, набуває актуальності оцінка ефективності витрат, понесених на оплату праці. Тільки прогресивний мотиваційний механізм здатен забезпечити досягання високо рівня виробничих та фінансових показників, випереджаючого зростання продуктивності праці над темпами приросту заробітної плати, раціонального використання фонду заробітної плати. Загалом ефективність відображає рівень досягнення певної цілі за рахунок співвідно-

шення понесених затрат та отриманих результатів. Важливо підходити комплексно щодо визначення ефективності використання технічних, матеріальних та трудових ресурсів на підприємстві. Адже витрати на оплату праці є складовими вартості продукції, ефективність яких впливатиме на формування як витрат, так і результатів виробничої діяльності.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Вітчизняні вчені-науковці А.В. Калина, Т.А. Костицина, В.О. Костюк М.В. Корягін, О.В. Гамова, В.М. Ковальов, Н.Л. Гавкалова, Н.В. Овсяк, Т.М. Долініна, Ю.Г. Лисенко в повному обсязі досліджують проблемні аспекти оплати праці, трудового потенціалу та конкурентоспроможності персоналу на українських підприємствах. Російські вчені О.Ф. Черненко, С.І. Григашкіна, О.В. Баянова, О.А. Гутковська, Н.О. Литнева присвятили наукові праці витратам на робочу силу та ефективності їх використання.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В економічній науці залишається відкри-